

УДК 159.9.072:351.743-05

Наталія Вікторівна ЮР'ЄВА,

*старший науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності
Національної гвардії України науково-дослідного центру
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків),
кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник*

ВИЗНАЧЕННЯ АДАПТАЦІЙНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-ЖІНОК ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

*Визначено адаптаційні особливості військовослужбовців-жінок підрозділів
Національної гвардії України на основі оцінки деяких психофізіологічних та
соціально-психологічних характеристик, які відображають інтегральні
особливості психічного та соціального розвитку.*

Визначення адаптаційних особливостей військовослужбовців-жінок підрозділів Національної гвардії України відбувалось у рамках науково-дослідної роботи «Психологічні особливості військовослужбовців-жінок підрозділів Національної гвардії України» (№ держреєстрації 0116U008328). Використовуючи багаторівневий особистісний опитувальник «Адаптивність» (А. Г. Маклаков, С. В. Чермянін (1993)) співробітниками науково-дослідного центру службово-бойової діяльності (СБД) Національної гвардії України (НГУ) визначено особливості пристосування військовослужбовця-жінки за різними рівнями ефективності виконання СБД до нових умов та її толерантність до змін, тобто наскільки перспективна підготовка цієї особи для служби в НГУ [1, с. 95; 2, с. 106].

Зазначимо, що у курсантів-дівчат з високим та низьким рівнями успішності показники адаптаційних здібностей знаходяться у діапазоні середніх значень і належать до третьої групи придатності, проте у слабоуспішної групи вони зміщені в бік зниження адаптаційних здібностей ($t=1,82$ при $p\leq 0,1$). Схожа картина й у курсантів-юнаків, де також найбільший зсув у негативний бік діагностовано у групі з низьким рівнем ефективності.

Значущі розбіжності між групами дівчат з різними рівнями ефективності виявлено за шкалами «Нервово-психічна стійкість» ($t=2,00$ при $p\leq 0,05$) та «Комунікативність» ($t=1,75$ при $p\leq 0,1$). Можна припустити, що саме ці якості недостатньо розвинені у ціннісній сфері та є причиною дієвіших здібностей.

При порівнянні отриманих результатів між статевими групами курсантів було виявлено значущі розбіжності за шкалами «Вірогідність» ($t=1,73$ при $p\leq 0,1$), «Адаптивність» ($t=2,60$ при $p\leq 0,05$), «Комунікативність» ($t=2,18$ при $p\leq 0,05$) та «Моральність» ($t=1,94$ при $p\leq 0,1$).

Отримані результати проведеного дослідження свідчать про достатній розвиток адаптаційних здібностей, як важливої умови навчання дівчат у військовому закладі. Однак для низькоефективних груп курсантів характерні більша напруженість адаптаційного потенціалу, пошук індивідуальних шляхів для пристосування до нових умов професійного навчання. [1, с. 155]

За результатами дослідження військовослужбовців-жінок військової служби за контрактом середні показники слабоефективної групи за шкалами «Нервово-психічна стійкість» (13,42±7,57) та «Комунікативність» (9,35±4,01) значно нижчі ніж у групи жінок з високим рівнем ефективності (11,59±5,22 та 8,68±3,10 балів відповідно шкалам), тобто вказують на більшу впевненість і рішучість у конфліктних ситуаціях високоефективних респондентів. Значущі розбіжності між групами з різними рівнями ефективності встановлено за шкалою «Нервово-психічна стійкість» ($t=1,73$ при $p\leq 0,1$).

Отримані дані за загальною шкалою «Адаптивність» діагностують більшу дезадаптивність у низькоефективній групі військовослужбовців-жінок військової служби за контрактом, їм характерні менша впевненість, слабкий контроль емоцій і психічних станів, невисокі комунікативні здібності у порівнянні з високоефективною групою військовослужбовців-жінок.

Між статевими групами військовослужбовців військової служби за контрактом встановлені значимі розбіжності у показниках за шкалами «Вірогідність» ($t=31,78$ при $p\leq 0,1$) та «Моральність» ($t=2,11$ при $p\leq 0,05$). Отже, можна говорити про певну залежність військовослужбовців-жінок від норм суспільної моралі, комунікативних здібностей та щирості.

Таким чином, отримані результати проведеного дослідження вказують на те, що у груп з високим рівнем ефективності усіх категорій досліджуваних військовослужбовців діагностуються кращі адаптаційні здібності [3, с. 98]. Виявлено залежність позитивного впливу на ефективність виконання службово-бойових завдань військовослужбовцями-жінками всіх показників адаптивності: нервово-психічної стійкості, комунікативності, моральності. Гірші адаптаційні здібності, за нашою думкою, можуть бути зумовлені особливостями нервової системи та пов'язані з гіршими комунікативними здібностями та соціалізацією. Отже, виникає необхідність у формуванні адаптаційних здібностей у військовослужбовців жіночої статі на етапі професійного становлення, як важливої умови професійного навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Психологічні особливості проходження військової служби військовослужбовцями-жінками в Національній гвардії України : звіт про наук.-дослід. роботу / І. І. Приходько, Н. В. Юр'єва та ін. Харків, 2018. 309 с.

2. Приходько І. І., Юр'єва Н. В., Мацегора Я. В. Гендерні особливості правоохоронної діяльності та військової служби: теоретичний аспект. *Честь і Закон*. 2018. № 1 (64). С. 106–114.

3. Балан М. І., Колесніченко О. С., Юр'єва Н. В. Особливості адаптації військовослужбовців Національної гвардії України до екстремальних ситуацій. *Честь і Закон*. 2017. № 4. С. 92–98.

Отримано 14.02.2019

УДК 159.9.019.4:001.8(045)

Максим Степанович БАЙДА,

*науковий співробітник науково-дослідної лабораторії
морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності
Національної гвардії України науково-дослідного центру
Національної академії Національної гвардії України (м. Харків)*

АДИКТИВНА ПОВЕДІНКА ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ТА ЇЇ РОЗПОВСЮДЖЕНІСТЬ

*Висвітлено основні види адиктивної поведінки та її розповсюдженість у
військовослужбовців сектору безпеки та оборони в умовах військової служби.*

Військовослужбовці в умовах проведення заходів із забезпечення національної безпеки та оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації в Донецькій та Луганській областях, підлягають впливу різних стрес-факторів. Більшість військовослужбовців знаходять у себе сили справитися з ними самостійно. Проте частина з них, під впливом стрес-факторів отримує помітний відбиток на перебіг психічної діяльності і поведінку, що може проявлятися у відчуження від самого себе, своїх близьких родичів і свого минулого, в підвищеній дратівливості, запальності і агресивності в поведінці та в замкнутості. Щоб уберегтися від впливу «гнітючої реальності», досить велика кількість військовослужбовців шукає способи втечі від неї, одним з яких часто стає адиктивна поведінка. Під адиктивною поведінкою слід розуміти прагнення людини до відходу від реальності, шляхом штучної зміни свого психічного стану, за допомогою застосування деяких речовин або постійної фіксації уваги на певних видах діяльності з метою розвитку та підтримки інтенсивних емоцій [1]. Найбільш розповсюдженими формами адиктивної поведінки у військовослужбовців є вживання алкоголю та психоактивних речовин (хімічні адикції).

На практиці з проблемою адикцій у військовослужбовців одними з перших зіткнулися американські фахівці з психічного здоров'я під час війни у В'єтнамі. Так, до 2 тис. військовослужбовців збройних сил США